

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
w Warszawie

RWA-411-3/14/JZL/MSK

Warszawa, dn. 31 grudnia 2014 r.

DECYZJA Nr RWA-31/2014

I. Na podstawie art. 12 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania antymonopolowego, w toku którego zostało uprawdopodobnione, że Gminne Przedsiębiorstwo Komunalne EKO-RASZYN Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Raszynie stosuje praktykę ograniczającą konkurencję, o której mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polegającą na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków obejmującym obszar gminy Raszyn poprzez narzucanie przyszłym odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących ww. przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej, w świetle których przyszli odbiorcy usług są zobowiązani do wykonania na własny koszt części robót niestanowiących – co do zakresu – prac związanych z budową przyłącza, o którym mowa w art. 2 pkt 5 i 6 oraz art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jedn. Dz. U. z 2006 r., Nr 123, poz. 858 ze zm.), tj.:

- wykonania fragmentu sieci wodociągowej lub fragmentu sieci kanalizacyjnej od granicy nieruchomości odbiorcy do miejsca włączenia;
- przygotowania węzła wodomierzowego poprzez montaż konsoli pod wodomierz;
- uzyskania, w przypadku usytuowania przewodu wodociągowego lub przewodu kanalizacyjnego w pasie drogi, zgody od zarządcy drogi na umieszczenie urządzenia niezwiązanego z funkcjonowaniem drogi;

- uzyskania, w przypadku usytuowania przyłącza wodociągowego lub przyłącza kanalizacyjnego w pasie drogi, zgody na jego zajęcie;
- uzyskania, w przypadku usytuowania przewodu wodociągowego lub przewodu kanalizacyjnego na terenie prywatnym niebędącym własnością inwestora, zgody w formie aktu notarialnego na służebność gruntu o szerokości 1m wzdłuż przewodu na rzecz inwestora,

oraz po przyjęciu zobowiązania złożonego przez Gminne Przedsiębiorstwo Komunalne EKO-RASZYN Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Raszynie do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia naruszeniom poprzez odstąpienie od nakładania na przyszłych odbiorców usług ww. warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

nakłada się na Gminne Przedsiębiorstwo Komunalne EKO-RASZYN Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Raszynie obowiązek wykonania ww. zobowiązania w terminie 1 miesiąca od dnia uprawomocnienia się decyzji.

II. Na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

nakłada się na Gminne Przedsiębiorstwo Komunalne EKO-RASZYN Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Raszynie obowiązek przekazania w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji informacji o stopniu realizacji zobowiązania nałożonego w punkcie I sentencji niniejszej decyzji poprzez przekazanie nowo opracowanego cennika wprowadzonego do obrotu wraz z kopiami 5 wydanych w tym okresie warunków technicznych przyłączenia nieruchomości do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Warszawie (dalej również: Prezes Urzędu, Prezes UOKiK, Delegatura UOKiK w Warszawie) przeprowadził postępowanie wyjaśniające (znak: RWA-400-8/12/JZ), mające na celu m.in. ustalenie, czy

w związku z wykonywaniem przez Gminne Przedsiębiorstwo Komunalne EKO-RASZYN Sp. z o.o. z siedzibą w Raszynie (dalej: EKO-RASZYN lub Spółka) działalności w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków nastąpiło naruszenie przepisów uzasadniające wszczęcie postępowania antymonopolowego, w tym czy sprawa ma charakter antymonopolowy.

Informacje uzyskane w toku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego uzasadniały postawienie Spółce zarzutu nadużywania pozycji dominującej na lokalnym rynku zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków obejmującym obszar gminy Raszyn polegającego na narzucaniu przyszłym odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących Spółce nieuzasadnione korzyści warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej, co może naruszać art. 9 ust. 1 i art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm., dalej również: uokik).

Tym samym postanowieniem z dnia 28 maja 2014 r. Prezes UOKiK wszczął z urzędu postępowanie w związku z podejrzeniem nadużywania przez EKO-RASZYN pozycji dominującej na lokalnym rynku zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków obejmującym obszar gminy Raszyn polegającego na narzucaniu przyszłym odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących ww. przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej, w świetle których przyszli odbiorcy usług są zobowiązani do wykonania na własny koszt części robót niestanowiących – co do zakresu – prac związanych z budową przyłącza, o którym mowa w art. 2 pkt 5 i 6 oraz art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jedn. Dz. U. z 2006 r., Nr 123, poz. 858 ze zm., dalej również: u.z.z.w.), tj.:

- wykonania fragmentu sieci wodociągowej lub fragmentu sieci kanalizacyjnej od granicy nieruchomości odbiorcy do miejsca włączenia;
- przygotowania węzła wodomierzowego poprzez montaż konsoli pod wodomierz;
- uzyskania, w przypadku usytuowania przewodu wodociągowego lub przewodu kanalizacyjnego w pasie drogi, zgody od zarządcy drogi na umieszczenie urządzenia niezwiązanego z funkcjonowaniem drogi;

- uzyskania, w przypadku usytuowania przyłącza wodociągowego lub przyłącza kanalizacyjnego w pasie drogi, zgody na jego zajęcie;
- uzyskania, w przypadku usytuowania przewodu wodociągowego lub przewodu kanalizacyjnego na terenie prywatnym niebędącym własnością inwestora, zgody w formie aktu notarialnego na służebność gruntu o szerokości 1m wzdłuż przewodu na rzecz inwestora.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania w związku z podejrzeniem nadużywania przez Spółkę pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie gminy Raszyn, w piśmie z dnia 16 czerwca 2014 r., EKO-RASZYN ustosunkowała się do postawionych zarzutów składając zobowiązanie do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia zarzucanym jej naruszeniom. Spółka zobowiązała się odstąpić od narzucania odbiorcom usług warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej, w świetle których przyszli odbiorcy usług zobowiązani są do wykonania na własny koszt części robót niestanowiących – co do zakresu – prac związanych z budową przyłącza, o którym mowa w art. 2 pkt 5 i 6 oraz art. 15 ust. 2 u.z.z.w., tj.: wykonania fragmentu sieci wodociągowej lub fragmentu sieci kanalizacyjnej od granicy nieruchomości odbiorcy do miejsca włączenia; przygotowania węzła wodomierzowego poprzez montaż konsoli pod wodomierz; uzyskania, w przypadku usytuowania przewodu wodociągowego lub przewodu kanalizacyjnego w pasie drogi, zgody od zarządcy drogi na umieszczenie urządzenia niezwiązanego z funkcjonowaniem drogi; uzyskania, w przypadku usytuowania przyłącza wodociągowego lub przyłącza kanalizacyjnego w pasie drogi, zgody na jego zajęcie; uzyskania, w przypadku usytuowania przewodu wodociągowego lub przewodu kanalizacyjnego na terenie prywatnym niebędącym własnością inwestora, zgody w formie aktu notarialnego na służebność gruntu o szerokości 1m wzdłuż przewodu na rzecz inwestora. Następnie EKO-RASZYN przekazała projekt nowo opracowanego formularza warunków przyłączenia do sieci wodociągowej/kanalizacyjnej oraz nowo opracowany cennik usług. Z przekazanych dokumentów wynika, iż EKO-RASZYN po wprowadzeniu ich do obrotu odstąpi od nakładania na przyszłych odbiorców usług ww. uciążliwych i przynoszących Spółce nieuzasadnione korzyści warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej.

W dniu 4 grudnia 2014 r. Prezes Urzędu zakończył postępowanie dowodowe i poinformował Spółkę o możliwości zapoznania się z materiałem zgromadzonym

w aktach sprawy w siedzibie Delegatury UOKiK w Warszawie. Spółka nie skorzystała z przysługującego jej uprawnienia.

Prezes UOKiK ustalił następujący stan faktyczny:

Strona niniejszego postępowania, Gminne Przedsiębiorstwo Komunalne EKO-RASZYN Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Raszynie działa w formie spółki prawa handlowego. Spółka została utworzona na podstawie Uchwały Nr IX/113/07 Rady Gminy Raszyn z dnia 14 czerwca 2007 r., a 100% udziałów w Spółce objęła Gmina Raszyn, stając się w ten sposób jedynym wspólnikiem. Spółka została utworzona w celu przejęcia i wykonywania zadań własnych Gminy w zakresie zaspokajania potrzeb ludności w postaci zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków oraz administrowania siecią wodociągową i kanalizacyjną na terenie gminy Raszyn. EKO-RASZYN świadczy ww. usługi na podstawie decyzji wójta gminy Raszyn nr 18/08 z dnia 18 sierpnia 2008 r. (zmienionej decyzją nr 24/08 z dnia 31 grudnia 2008 r. która została następnie zmieniona decyzją nr 28/2010 z dnia 12 kwietnia 2010 r.), zawierającą zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. Spółka prowadzi działalność w oparciu o regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie gminy Raszyn przyjęty Uchwałą Nr XIII/203/07 Rady Gminy Raszyn z dnia 25 października 2007 r.

Z ustaleń Prezesa UOKiK wynika, że właścicielem sieci wodociągowej i kanalizacyjnej eksploatowanej przez EKO-RASZYN jest Gmina Raszyn, a użytkowanie tej sieci przez Spółkę odbywa się na podstawie umowy dzierżawy urządzeń i obiektów wodociągowo-kanalizacyjnych zawartej pomiędzy Gminą a Spółką w dniu 31 grudnia 2007 r.

Prezes Urzędu ustalił, że inwestycje z zakresu budowy i modernizacji sieci i urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych na terenie gminy Raszyn prowadzone są przez właściciela sieci, tj. Gminę Raszyn lub inne podmioty na zlecenie lub za zgodą Gminy Raszyn, na podstawie umów cywilnoprawnych. EKO-RASZYN wydaje natomiast warunki techniczne przyłączenia do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej oraz wykonuje czynności związane z uzgadnianiem dokumentacji technicznych planowanych inwestycji.

W ramach wykonywanej działalności Spółka posługuje się cennikiem usług. Spółka przekazała cennik obowiązujący od dnia 1 lipca 2009 r. oraz cennik stosowany od dnia 1

stycznia 2013 r. Z wyjaśnień Spółki wynika ponadto, że w przypadku podłączenia nieruchomości do infrastruktury wodociągowej na terenie gminy Raszyn, przyszły usługobiorca pokrywa koszt budowy przyłącza od miejsca włączenia do istniejącej sieci, do instalacji wewnętrznej z pominięciem kosztów zakupu i montażu wodomierza głównego.

W toku postępowania ustalono również, że podczas odbioru przyłącza wodociągowego Spółka wymaga od usługobiorcy zakończenia przyłącza przynajmniej kształtką z gwintem zewnętrznym zgodnym z projektem. Spółka zobowiązuje usługobiorców do odpowiedniego przygotowania węzła wodomierzowego tj. montażu konsoli pod wodomierz z zaworami skośnymi grzybkowymi oraz z odpowiednim zaworem antyskażeniowym. Przed podpisaniem umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, montażu konsoli może dokonać wykonawca posiadający stosowane uprawnienia budowlane wykonujący przyłącze wodociągowe. Przyszły odbiorca usług Spółki ma również możliwość zlecenia montażu konsoli Spółce i w takim przypadku pobierana jest opłata zawierająca koszty zakupu i montażu, przewidziana w cenniku usług Spółki.

Spółka przekazała ww. cennik usług, obowiązujący od dnia 1 lipca 2009 r. Analiza cennika wykazała, że w Dziale III *Opłaty za czynności związane z przyłączaniem do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz realizacją inwestycji wod.-kan.* w pkt I.3 Spółka przewiduje opłatę za *montaż wodomierza na wybudowanym i odebranych przyłączu wodociągowym (bez kosztów materiałów) i uruchomienie przyłącza wraz z plombowaniem wodomierza*, natomiast w pkt I.4 Spółka przewiduje opłatę za *montaż węzła wodomierzowego na konsoli dla wodomierza o średnicy DN20, uruchomienie przyłącza wraz z plombowaniem wodomierza (z kosztami materiałów)*. Stosownie do wyjaśnień Spółki różnicowanie ww. opłat zależy od sposobu zakończenia przyłącza wodociągowego. I tak, w przypadkach, w których przyłącze wodomierzowe jest zakończone przez inwestora odpowiednią konsolą wodomierzową, Spółka pobiera opłatę na podstawie pkt I.3 cennika, natomiast w przypadku zakończenia budowy przyłącza bez przygotowania węzła wodomierzowego, tj. w sytuacji, gdy realizację przyłącza przez inwestora zakończono na etapie wprowadzenia rury do budynku bez przygotowanego węzła wodomierzowego, Spółka pobiera opłatę na mocy pkt I.4 cennika. EKO-RASZYN poinformowała również, że czynności faktyczne wykonywane przez Spółkę pokrywane opłatę z pkt I.4 cennika polegają na fizycznym montażu węzła wodomierzowego w przygotowanym pomieszczeniu wraz z niezbędnymi materiałami. W skład montowanych materiałów i węzła wodomierzowego wchodziły: kształtka redukcyjna PE-stal, zawór odcinający, konsola wodomierzowa, zawór główny wraz z zaworem

antyskażeniowym. Opłata obejmuje koszty zakupu materiałów wykorzystanych w węźle oraz koszty czasu pracy monterów. Z kolei czynności faktyczne, pokrywające opłatę określoną w pkt I.3 cennika, obejmują montaż wodomierza na wybudowanym i odebranym przyłączy wodociągowym, plombowanie wodomierza oraz odkręcenie zasuwy domowej.

Z ustaleń Prezesa UOKiK wynika, że ww. cennik usług obowiązywał do dnia 31 grudnia 2012 r., bowiem od 1 stycznia 2013 r. Spółka wprowadziła nowy cennik usług. W cenniku usług obowiązującym od 1 stycznia 2013 r. Spółka nie przewiduje opłaty za montaż wodomierza na wybudowanym i odebranym przyłączy wodociągowym i uruchomienia przyłącza wraz z plombowaniem wodomierza, będącej odpowiednikiem pkt I.3 poprzedniego cennika. W cenniku usług Spółki obowiązującym od dnia 1 stycznia 2013 r. pozostaje natomiast opłata za *montaż węzła wodomierzowego na konsoli (cena nie obejmuje wodomierza głównego) dla wodomierza o średnicy: a) DN 20 – (...) b) DN 25 –(...) c) DN 32 –(...), d) DN 40 –(...)*, będąca odpowiednikiem pkt I.4 uprzednio obowiązującego cennika.

Spółka przekazała również przykładowe warunki przyłączenia do sieci wodociągowej wydane przez Spółkę w kwietniu 2013 r. Z ww. dokumentu wynika, iż aby przyłączyć nieruchomość do sieci wodociągowej należy: *„Uzyskać prawo dysponowania terenem na cele budowy. W przypadku usytuowania przewodu wodociągowego na terenie nie będącym własnością inwestora:*

a) w pasie drogi, uzyskać zgodę od zarządcy drogi na umieszczenie urządzenia nie związanego z funkcjonowaniem drogi

b) w przypadku usytuowania przewodu wodociągowego na terenie prywatnym nie będącym własnością inwestora, należy uzyskać zgodę w formie aktu notarialnego na służebność gruntu o szerokości 1,0 m wzdłuż przewodu na rzecz inwestora. Służebność zostaje ograniczona do przeprowadzenia i wybudowania przyłącza z prawem dostępu do przyłącza dla inwestora w celu wykonania prac związanych z eksploatacją i konserwacją.

W przypadku, gdy przyłączy zaprojektowane jest w pasie drogowym należy uzyskać zgodę na jego zajęcie. Naprawy szkód wyrządzonych w nawierzchni ulicznej wskutek wykonania robót dokona na koszt własny inwestor.”

W przypadku zaś podłączenia nieruchomości do infrastruktury kanalizacyjnej Spółka wydaje warunki w zależności od lokalizacji kanału sanitarnego. I tak, w przypadkach, w których sieć kanalizacyjna wybudowana została do granicy nieruchomości gruntowej lub jest zakończona studnią na terenie nieruchomości przyszłego usługobiorcy, Spółka wydaje

warunki przyłączenia wskazując miejsce i jeśli to możliwe rzędne włączenia. Natomiast w przypadkach, w których sieć kanalizacji sanitarnej znajduje się poza obszarem nieruchomości gruntowej, Spółka wydaje warunki techniczne przyłączenia określając miejsce i jeśli to możliwe rzędne włączenia na istniejącej sieci i wówczas osoba ubiegająca się o przyłączenie do sieci pokrywa z własnych środków koszt budowy przewodu pomiędzy granicą nieruchomości a istniejącą siecią.

Spółka przekazała również przykładowe warunki przyłączenia do sieci kanalizacyjnej wydane przez Spółkę w listopadzie 2012 r. Z ww. dokumentu wynika, iż aby przyłączyć nieruchomość do sieci kanalizacyjnej należy, analogicznie jak w przypadku przyłączenia do sieci wodociągowej: *„Uzyskać prawo dysponowania terenem na cele budowy. W przypadku usytuowania przyłącza kanalizacyjnego na terenie nie będącym własnością inwestora:*

a) w pasie drogi, uzyskać zgodę od zarządcy drogi na umieszczenie urządzenia nie związanego z funkcjonowaniem drogi

b) w przypadku usytuowania przewodu na terenie prywatnym nie będącym własnością inwestora, należy uzyskać zgodę w formie aktu notarialnego na służebność gruntu o szerokości 1,0 m wzdłuż przewodu na rzecz inwestora. Służebność zostaje ograniczona do przeprowadzenia i wybudowania przyłącza z prawem dostępu do przyłącza dla inwestora w celu wykonania prac związanych z eksploatacją i konserwacją.

W przypadku, gdy przyłączy zaprojektowane jest w pasie drogowym należy uzyskać zgodę na jego zajęcie. Naprawy szkód wyrządzonych w nawierzchni ulicznej wskutek wykonania robót dokona na koszt własny inwestor.”

W piśmie z dnia 16 czerwca 2014 r. Spółka zobowiązała się do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia naruszeniom poprzez odstąpienie od nakładania na przyszłych odbiorców usług ww. warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej. Na dowód powyższego Spółka przekazała projekt nowo opracowanego formularza warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz nowo opracowany cennik usług. Z przedstawionych przez EKO-RASZYN dokumentów wynika, iż zostały zmodyfikowane w ten sposób, że nie zawierają już naruszeń zarzucanych Spółce w niniejszym postępowaniu.

EKO-RASZYN zobowiązała się do wykonania zobowiązania w terminie 1 miesiąca od dnia otrzymania decyzji Prezesa UOKiK.

Mając powyższe na uwadze Prezes UOKiK zważył, co następuje:

Przepis art. 12 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stanowi, iż *jeżeli w toku postępowania antymonopolowego zostanie uprawdopodobnione – na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu lub będących podstawą wszczęcia postępowania z urzędu – że został naruszony zakaz, o którym mowa w art. 6 lub 9 ustawy lub w art. 81 lub 82 Traktatu WE, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego zakazu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, zobowiązać przedsiębiorcę do wykonania tych zobowiązań. Stosownie do art. 12 ust. 2 uokik w decyzji, o której mowa w ust. 1, Prezes Urzędu może określić termin wykonania zobowiązań. Zgodnie zaś z art. 12 ust. 3 uokik w decyzji, o której mowa w art. 12 ust. 1, Prezes Urzędu nakłada na przedsiębiorcę obowiązek składania w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązań.*

W związku z powyższym, zastosowanie w przedmiotowej sprawie art. 12 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wymaga:

- I.** uprawdopodobnienia stosowania przez Spółkę praktyki ograniczającej konkurencję;
- II.** złożenia przez Spółkę zobowiązania do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia zarzucanym jej naruszeniom oraz przyjęcie ww. zobowiązania przez Prezesa UOKiK;
- III.** nałożenia na Spółkę obowiązku złożenia w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązania.

Ad I. Uprawdopodobnienie stosowania praktyki ograniczającej konkurencję

Interes publiczny

Podstawą do rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest uprzednie zbadanie przez Prezesa UOKiK, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny.

W świetle art. 1 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów celem regulacji w niej przyjętych jest zapewnienie rozwoju konkurencji, ochrona przedsiębiorców narażonych na stosowanie praktyk ograniczających konkurencję i ochrona interesów konsumentów. Tak określony cel ustawy pozwala przyjąć, iż ma ona charakter publicznoprawny i służy ochronie ogólnospołecznego interesu. Rozwinięcie treści tego artykułu stanowi wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2001 r. (sygn. akt I CKN

1217/98), w którym Sąd stwierdza, że publicznoprawny charakter ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów powoduje, że ma ona zastosowanie wówczas, gdy jest zagrożony lub naruszony interes publiczny, polegający na zapewnieniu właściwych warunków funkcjonowania rynku gospodarczego.

W wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 czerwca 2001 r. (sygn. akt XVII Ama 92/00) Sąd stwierdził, że: *„interes publiczny w postępowaniu administracyjnym nie jest pojęciem jednolitym i stałym. W każdej sprawie winien on być ustalony i konkretyzowany co do swoich wymagań. Organ administracji – Prezes Urzędu winien być w toku postępowania i przy wydawaniu decyzji rzecznikiem tego interesu, albowiem wynika to z jego zadań w strukturze administracji publicznej - art. 7 k.p.a. A zatem podstawą do zastosowania przez Prezesa Urzędu przepisów ustawy antymonopolowej winno być uprzednie stwierdzenie, że został naruszony interes publicznoprawny, a nie interes prawny jednostki, czy też grupy”*.

Powyższe przesądza o wyłączeniu możliwości podejmowania przez organ antymonopolowy działań w celu ochrony wyłącznie interesów jednostkowych, a fakt naruszenia interesu publicznoprawnego powinien być w każdej sprawie ustalony przez Prezesa Urzędu w sposób indywidualny.

Okolicznością umożliwiającą podejmowanie przez Spółkę działań będących przedmiotem postawionych w niniejszej sprawie zarzutów, jest niewątpliwie jej siła rynkowa. Dla naruszenia interesu publicznego w takiej sytuacji wystarczające jest dowolne nadużycie siły rynkowej w relacjach ze słabszymi uczestnikami rynku. W okolicznościach przedmiotowej sprawy praktyki eksploatacyjne polegają na wyzyskiwaniu przez dominanta przewagi kontraktowej nad kontrahentami. Zakwestionowane działania Spółki wymierzone są w szeroki krąg uczestników rynku, obejmujący wszystkich rzeczywistych i potencjalnych odbiorców wody i dostawców ścieków.

Zdaniem Prezesa UOKiK, w niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem interesu publicznoprawnego. Tym samym uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów.

Strona postępowania jako przedsiębiorca

Przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów określające zakaz stosowania praktyk ograniczających konkurencję znajdują zastosowanie względem przedsiębiorców lub ich związków. Zgodnie zaś z art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów pod pojęciem przedsiębiorcy rozumie się przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, a także: (a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, (b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu, (c) osobę fizyczną, która posiada kontrolę, w rozumieniu pkt. 4, nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji, o której mowa w art. 13, (d) związek przedsiębiorców w rozumieniu pkt. 2 - na potrzeby przepisów dotyczących praktyk ograniczających konkurencję oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Na tym tle uznać należy, iż Gminne Przedsiębiorstwo Komunalne EKO-RASZYN Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Raszynie jako spółka prawa handlowego jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Spółka może być zatem stroną postępowania w sprawie praktyk ograniczających konkurencję.

Ustalenie rynku właściwego

Zasadnicze znaczenie dla postawienia przedsiębiorcy zarzutu naruszenia art. 9 uokik ma określenie rynku, na którym dany przedsiębiorca działa. Jego ramy decydują bowiem o tym, czy dany przedsiębiorca posiadać będzie pozycję dominującą, która jest niezbędną przesłanką odpowiedzialności za naruszenie art. 9 uokik. Zgodnie z art. 4 pkt 9 uokik rynkiem właściwym jest *rynek towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, cenę oraz właściwości, w tym jakość, są uznawane przez ich nabywców za substytuty oraz są oferowane na obszarze, na którym ze względu na ich rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu, panują zbliżone warunki konkurencji*. Mówiąc o rynku właściwym, określa się rynek w ujęciu produktowym i geograficznym.

Rynek w znaczeniu produktowym odnosi się do wszystkich towarów w rozumieniu art. 4 pkt 7 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (m.in. rzeczy, usługi), które poprzez swoje właściwości odróżniają się od innych towarów w taki sposób, że nie istnieje możliwość ich dowolnej zmiany. Natomiast rynek w ujęciu geograficznym odnosi się do obszaru, na którym te towary są oferowane i nabywane przy zbliżonych warunkach konkurencji.

Działalność EKO-RASZYN polega na świadczeniu usług z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na obszarze gminy Raszyn. Wskazane usługi o charakterze użyteczności publicznej nie posiadają substytutów, a EKO-RASZYN oferując je na wskazanym powyżej obszarze nie spotyka się z żadną konkurencją. Wynika to przede wszystkim z uwarunkowań technologicznych i organizacyjnych dostarczania wody i odprowadzania ścieków. Aby świadczyć tego rodzaju usługi, konieczna jest bowiem odpowiednia infrastruktura techniczna. Spółka, świadcząc ww. usługi, eksploatuje gminną sieć wodociągowo-kanalizacyjną. Nieracjonalność kosztowa przedsięwzięcia polegającego na budowie równoległej sieci wodociągowo-kanalizacyjnej na obszarze gminy Raszyn powoduje, iż brak jest alternatywnego systemu wodociągowo-kanalizacyjnego dla systemu pozostającego w dyspozycji Spółki.

Warto wskazać, iż aby nowe źródło zaopatrzenia mogło być uznane za alternatywne w stosunku do posiadanych musi ono spełniać wymóg natychmiastowej dostępności bez ponoszenia nakładów inwestycyjnych (wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, dalej również: SOKiK z dnia 31 maja 2000 r., sygn. akt XVII Ama 44/00).

Powyższe względy decydują o tym, iż rodzaj oraz zasięg geograficzny działalności prowadzonej przez Spółkę, wyznaczają w niniejszej sprawie wymiar produktowy i geograficzny rynku właściwego, o którym mowa w art. 4 pkt 9 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Rynkiem właściwym w ujęciu produktowym jest zatem rynek zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, natomiast w ujęciu geograficznym, z uwagi na zasięg systemu wodociągowo-kanalizacyjnego, obszar gminy Raszyn.

Reasumując, rynkiem właściwym w niniejszej sprawie jest rynek zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na obszarze gminy Raszyn.

Ustalenie pozycji rynkowej

Możliwość stwierdzenia naruszenia przez przedsiębiorcę zakazu stosowania praktyk ograniczających konkurencję polegających na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku właściwym uzależniona jest od uprzedniego stwierdzenia, iż przedsiębiorca posiada na tak określonym rynku pozycję dominującą. Pojęcie pozycji dominującej na rynku właściwym określa art. 4 pkt 10 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie z jego treścią przez pozycję dominującą rozumie się *pozycję przedsiębiorcy, która umożliwia mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym przez stworzenie mu możliwości działania w znacznym zakresie niezależnie od konkurentów, kontrahentów i konsumentów; domniemywa się, że przedsiębiorca ma pozycję dominującą na rynku, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%*.

Rodzaj usług świadczonych przez EKO-RASZYN w Raszynie ze względu na sieciowy charakter i zbyt kosztowną duplikację usług, sprawia, że Spółka działa na przedmiotowym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków w warunkach monopolu naturalnego, posiadając 100% udział w rynku właściwym, a w konsekwencji pozycję dominującą w rozumieniu art. 4 pkt 10 uokik.

Uprawdopodobnienie naruszenia art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 uokik

Podstawowymi przesłankami stosowania praktyki z art. 9 uokik jest stwierdzenie posiadania pozycji dominującej oraz jej nadużywania. Samo posiadanie pozycji dominującej nie jest prawnie zakazane, niezgodność z prawem dotyczy nadużywania tej pozycji. Z faktu ustalenia, że dany podmiot zajmuje na rynku pozycję dominującą wynika, że podmiot ten podlega ograniczeniom mającym przeciwdziałać nadużywaniu siły rynkowej wynikającym z ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców. Nadużywanie pozycji dominującej polega w szczególności – w myśl art. 9 ust. 2 pkt 6 ww. ustawy – na narzucaniu przez przedsiębiorcę uciążliwych warunków umów, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści. Praktyka taka jest działaniem o charakterze eksploatacyjnym, polegającym na wyzyskiwaniu przez dominanta przewagi kontraktowej nad kontrahentami. Jej przejawem jest konieczność akceptowania przez nich warunków umów proponowanych przez przedsiębiorcę dominującego, które są obiektywnie nierównoprawne. Dominant wykorzystuje bowiem przymusową sytuację kontrahenta wynikającą z braku

rzeczywistych alternatyw na rynku, proponując mu zawarcie umowy, która w warunkach konkurencji – ze względu na treść postanowień – nie zostałaby sfinalizowana.

Dla uprawdopodobnienia stosowania praktyki ograniczającej konkurencję zdefiniowanej powyżej konieczne jest wykazanie kumulatywnego zaistnienia następujących przesłanek:

- a) narzucanie określonych warunków umów,
- b) uciążliwy charakter tych warunków,
- c) warunki umów przynoszą narzucającemu je przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści.

Do narzucania warunków umów dochodzi wówczas, gdy przedsiębiorca, wykorzystując posiadaną przewagę ekonomiczną w warunkach niedostatecznej konkurencji na rynku, ogranicza swobodę kształtowania treści umów ze strony kontrahentów działających pod przymusem.

W ocenie Prezesa Urzędu, EKO-RASZYN świadczy usługi wodociągowo-kanalizacyjne w warunkach wskazujących na dysponowanie potencjałem niezbędnym do narzucenia przyszłym odbiorcom usług warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej. Odbiorca, który chce zostać podłączony do sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej, musi wystąpić do Spółki o wydanie warunków technicznych, a po wykonaniu przyłącza zgodnie z warunkami technicznymi wydanymi przez Spółkę zobowiązany jest zgłosić odbiór przyłącza. Odbiór przyłącza, dotyczący również oceny zgodności z wydanymi warunkami technicznymi, pozwala dopiero na rozpoczęcie świadczenia usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków przez Spółkę.

Za uciążliwy warunek uznaje się zaś każdy warunek oznaczający dla jednej ze stron stosunku – kontrahenta, ciężar większy od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. W ocenie Prezesa Urzędu, w przedmiotowej sprawie narzucanie przez Spółkę uciążliwych warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej przejawia się w zobowiązaniu przyszłych odbiorców usług do wykonania na własny koszt części robót niestanowiących – co do zakresu – prac związanych z budową przyłącza, o którym mowa w art. 2 pkt 5 i 6 oraz art. 15 ust. 2 u.z.z.w. tj.:

- wykonania fragmentu sieci wodociągowej lub fragmentu sieci kanalizacyjnej od granicy nieruchomości odbiorcy do miejsca włączenia;
- przygotowania węzła wodomierzowego poprzez montaż konsoli pod wodomierz;

- uzyskania, w przypadku usytuowania przewodu wodociągowego lub przewodu kanalizacyjnego w pasie drogi, zgody od zarządcy drogi na umieszczenie urządzenia niezwiązanego z funkcjonowaniem drogi;
- uzyskania, w przypadku usytuowania przyłącza wodociągowego lub przyłącza kanalizacyjnego w pasie drogi, zgody na jego zajęcie;
- uzyskania, w przypadku usytuowania przewodu wodociągowego lub przewodu kanalizacyjnego na terenie prywatnym niebędącym własnością inwestora, zgody w formie aktu notarialnego na służebność gruntu o szerokości 1m wzdłuż przewodu na rzecz inwestora.

W okolicznościach niniejszej sprawy konieczne jest zatem ustalenie, czy wskazywanie przez EKO-RASZYN w sposób jednostronny ww. warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej wchodzi w zakres prac związanych z budową przyłącza wodociągowego i kanalizacyjnego.

Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków definiuje podstawowe pojęcia, których znaczenie jest niezbędne do analizy przedmiotowej sprawy. Zgodnie z art. 2 pkt. 5 i 6 u.z.z.w. *przyłącze kanalizacyjne to odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką, licząc od strony budynku, a w przypadku jej braku do granicy nieruchomości gruntowej, natomiast przyłącze wodociągowe to odcinek przewodu łączącego sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług wraz z zaworem za wodomierzem głównym. Zgodnie natomiast z art. 2 pkt. 7 u.z.z.w. sieć stanowią przewody wodociągowe lub kanalizacyjne wraz z uzbrojeniem i urządzeniami, którymi dostarczana jest woda lub którymi odprowadzane są ścieki, będące w posiadaniu przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego. Ustawa wprowadza ponadto definicje urządzeń kanalizacyjnych i urządzeń wodociągowych, zgodnie bowiem z art. 2 pkt 14 i 16 u.z.z.w. są nimi odpowiednio – *sieci kanalizacyjne, wyloty urządzeń kanalizacyjnych służących do wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi oraz urządzenia podczyszczające i oczyszczające ścieki oraz przepompownie ścieków oraz ujęcia wód powierzchniowych i podziemnych, studnie publiczne, urządzenia służące do magazynowania i uzdatniania wód, sieci wodociągowe, urządzenia regulujące ciśnienie wody.**

W tym miejscu przytoczyć należy treść art. 15 ust. 1 u.z.z.w. określającego obowiązki przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego i odbiorcy usług w zakresie

budowy infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej oraz procedury przyłączenia nieruchomości do sieci:

1. Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne jest obowiązane zapewnić budowę urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, ustalonych przez gminę w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w zakresie uzgodnionym w wieloletnim planie rozwoju i modernizacji, o którym mowa w art. 21 ust. 1.

2. Realizację budowy przyłączy do sieci oraz studni wodomierzowej, pomieszczenia przewidzianego do lokalizacji wodomierza głównego i urządzenia pomiarowego zapewnia na własny koszt osoba ubiegająca się o przyłączenie nieruchomości do sieci.

3. Koszty nabycia, zainstalowania i utrzymania wodomierza głównego ponosi przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne, a urządzenia pomiarowego - odbiorca usług.

4. Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne jest obowiązane przyłączyć do sieci nieruchomość osoby ubiegającej się o przyłączenie nieruchomości do sieci, jeżeli są spełnione warunki przyłączenia określone w regulaminie, o którym mowa w art. 19, oraz istnieją techniczne możliwości świadczenia usług.

Z przytoczonych powyżej przepisów wynika, iż na przedsiębiorstwie wodociągowo-kanalizacyjnym spoczywa obowiązek przyłączenia do sieci nieruchomości osoby ubiegającej się o przyłączenie, jeśli spełnione są określone w ustawie warunki. Natomiast koszty budowy infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej zostały rozdzielone pomiędzy przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne a odbiorcę usług w ten sposób, iż przedsiębiorstwo ponosi koszty budowy urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, w tym sieci, natomiast odbiorca ponosi koszty budowy przyłączy w znaczeniu określonym przez ustawę.

W tym miejscu należy dodatkowo podnieść, iż definicje przyłączy muszą być nie tylko zgodne z wyżej przywołanymi przepisami art. 2 pkt. 5 i 6 u.z.z.w., ale również regulacjami prawa cywilnego stanowiącymi, że właściciel nieruchomości może posiadać przewody, które są trwale złączone z nieruchomością, jedynie w takiej części, w jakiej ta rzecz usytuowana została w granicach jego nieruchomości. Powyższe potwierdza orzecznictwo Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 13 września 2007 r. (sygn. akt III CZP 79/09) rozstrzygnął, iż „wybudowany z własnych środków przez odbiorcę usług zbiorowego odprowadzania ścieków odcinek przewodu kanalizacyjnego łączący wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości tego odbiorcy z istniejącą siecią kanalizacyjną

stanowi w części leżącej poza granicą jego nieruchomości gruntowej urządzenie kanalizacyjne, o jakim mowa w art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu”. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu stwierdził dodatkowo: „znowelizowane brzmienie art. 2 ust. 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu stanowi zatem niewątpliwie wyraz woli ustawodawcy, który przez zmienioną definicję przyłącza dążył do ograniczenia kosztów przyłączenia ponoszonych przez podmioty przyłączane. Skłania to do interpretacji, zgodnie z którą – w razie braku studzienki – przyłączem kanalizacyjnym w rozumieniu art. 2 ust. 5 jest odcinek przewodu między granicą nieruchomości gruntowej a budynkiem podmiotu przyłączanego”.

Na tym tle, zdaniem Prezesa Urzędu, przesłanki praktyki ograniczającej konkurencję określonej w art. 9 ust. 1 i art. 9 ust. 2 pkt 6 uokik może wyczerpywać działanie Spółki polegające na zobowiązaniu przyszłych odbiorców usług do pokrycia kosztów budowy fragmentu sieci wodociągowej i kanalizacyjnej znajdującego się pomiędzy granicą nieruchomości odbiorcy a miejscem złączenia z siecią.

W toku postępowania wyjaśniającego, w piśmie z dnia 30 kwietnia 2012 r., Spółka poinformowała bowiem, że w przypadku podłączenia nieruchomości do infrastruktury wodociągowej na terenie gminy Raszyn, *„przyszły usługobiorca pokrywa koszt budowy przyłącza od miejsca włączenia do istniejącej sieci, do instalacji wewnętrznej z pominięciem kosztów zakupu i montażu wodomierza głównego.”* Powyższe oznacza zatem, że przyszły odbiorca usług zobowiązany jest do pokrycia kosztów budowy odcinka znajdującego się poza granicą jego nieruchomości, który – w ocenie Spółki – stanowi przyłącze wodociągowe. W przypadku zaś podłączenia nieruchomości do infrastruktury kanalizacyjnej, w którym sieć kanalizacji sanitarnej znajduje się poza obszarem nieruchomości przyłączanej, Spółka wyjaśniła, że *„osoba ubiegająca się o przyłączenie do sieci pokrywa z własnych środków koszt budowy przewodu pomiędzy granicą nieruchomości a istniejącą siecią.”*

Zdaniem Prezesa UOKiK, na gruncie przedstawionych powyżej przepisów u.z.z.w., jak również orzecznictwa Sądu Najwyższego, wybudowanie przez przyszłego odbiorcę usług z własnych środków przewodu leżącego poza granicami nieruchomości odbiorcy w celu przyłączenia się do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej nie wchodzi w zakres prac związanych z budową przyłącza wodociągowego i kanalizacyjnego. Mając na uwadze wyżej przywołane przepisy – w ocenie Prezesa UOKiK – w celu przyłączenia nieruchomości do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, przyszły odbiorca usług zobowiązany jest bowiem do wykonania na własny koszt tylko takiego zakresu prac, które zlokalizowane są na obszarze

jego nieruchomości, a w przypadku istnienia studzienki kanalizacyjnej na terenie jego nieruchomości do tej studzienki.

Nie bez znaczenia do oceny przedmiotowej sprawy jest fakt, że gdyby przyłącza przebiegały poza granicą nieruchomości przyszłego odbiorcy, nie posiadałby on uprawnień do działania na terenie cudzej nieruchomości w przypadku awarii tych przyłączy, które to uprawnienia ustawowo zagwarantowane zostały przedsiębiorstwu wodociągowo-kanalizacyjnemu w art. 7 u.z.z.w.

Wyżej zaprezentowane stanowisko Prezesa UOKiK odnośnie do narzucania uciążliwych warunków przyłączenia do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej znalazło potwierdzenie w wyroku SOKiK z dnia 15 stycznia 2009 r. (sygn. akt XVII AmA 76/08). W uzasadnieniu wyroku SOKiK stwierdził, że z przepisów art. 2 pkt 5 i 6 i art. 15 ust. 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu jednoznacznie wynikają obowiązki każdej ze stron umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków w zakresie budowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej i przyłączy do nich. Zachowanie odbiegające od działań wynikających z przepisów prawa *„powoduje, że takie rozwiązanie jest korzystne wyłącznie dla powoda a tym samym, że zachwiana została równowaga stron. Uciążliwość odbiorców usług polegała na obowiązku ponoszenia nakładów na budowę, których nie powinni byli oni ponosić. Sąd stanął na stanowisku, że powód narzuca uciążliwe warunki umów o przyłączenie do miejskiej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej przynoszących mu nieuzasadnione korzyści w związku ze zobowiązaniem odbiorców do wykonania na własny koszt części robót nie stanowiących prac związanych z budową przyłączy”*. Identyczne stanowisko odnośnie do przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych zaprezentował SOKiK w wyroku z dnia 29 czerwca 2009 r. (sygn. akt XVII AmA 29/09).

W ocenie Prezesa UOKiK przesłanki praktyki ograniczającej konkurencję określonej w art. 9 ust. 1 w zw. z art. 9 ust. 2 pkt 6 uokik może wyczerpywać również działanie Spółki polegające na zobowiązaniu przyszłych odbiorców usług do przygotowania na ich koszt wężła wodomierzowego poprzez montaż konsoli pod wodomierz. W toku postępowania ustalono bowiem, że podczas odbioru przyłącza wodociągowego przez Spółkę wymagane jest od usługobiorcy zakończenie przyłącza przynajmniej kształtką z gwintem zewnętrznym zgodnym z projektem. Spółka zobowiązuje zatem przyszłych odbiorców usług do odpowiedniego przygotowania wężła wodomierzowego, tj. montażu konsoli pod wodomierz z zaworami skośnymi grzybkowymi oraz z odpowiednim zaworem antyskażeniowym. Przed podpisaniem umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie

ścieków, montażu konsoli może dokonać wykonawca posiadający stosowane uprawnienia budowlane wykonujący przyłącze wodociągowe. Usługobiorca ma również możliwość zlecenia montażu konsoli Spółce i w takim przypadku pobierana jest opłata zawierająca koszty zakupu i montażu, przewidziana w cenniku usług Spółki.

Spółka przekazała do UOKiK ww. cennik usług, obowiązujący od dnia 1 lipca 2009 r. Analiza ww. cennika wykazała, że w Dziale III *Opłaty za czynności związane z przyłączaniem do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz realizacją inwestycji wod.-kan.* w pkt I.3 Spółka przewiduje opłatę za *montaż wodomierza na wybudowanym i odebranym przyłączy wodociągowym (bez kosztów materiałów) i uruchomienie przyłącza wraz z plombowaniem wodomierza*, natomiast w pkt I.4 Spółka przewiduje opłatę za *montaż wężła wodomierzowego na konsoli dla wodomierza o średnicy DN20, uruchomienie przyłącza wraz z plombowaniem wodomierza (z kosztami materiałów)*. Stosownie do wyjaśnień Spółki zróżnicowanie ww. opłat zależy od sposobu zakończenia przyłącza wodociągowego. I tak, w przypadkach, w których przyłącze wodomierzowe jest zakończone przez inwestora odpowiednią konsolą wodomierzową, Spółka pobiera opłatę na podstawie pkt I.3 cennika, natomiast w przypadku zakończenia budowy przyłącza bez przygotowania wężła wodomierzowego, tj. w sytuacji, gdy realizację przyłącza przez inwestora zakończono na etapie wprowadzenia rury do budynku bez przygotowanego wężła wodomierzowego, Spółka pobierała opłatę na mocy pkt I.4 cennika. Czynności faktyczne wykonywane przez Spółkę pokrywające opłatę z pkt I.4 cennika polegają na fizycznym montażu wężła wodomierzowego w przygotowanym pomieszczeniu wraz z niezbędnymi materiałami. W skład montowanych materiałów i wężła wodomierzowego wchodziły: kształtka redukcyjna PE-stal, zawór odcinający, konsola wodomierzowa, zawór główny wraz z zaworem antyskażeniowym. Opłata obejmuje koszty zakupu materiałów wykorzystanych w węźle oraz koszty czasu pracy monterów. Z kolei czynności faktyczne, pokrywające opłatę określoną w pkt I.3 cennika, obejmują montaż wodomierza na wybudowanym i odebranym przyłączy wodociągowym, plombowanie wodomierza oraz odkręcenie zasuw domowej.

Z ustaleń Prezesa UOKiK wynika, że cennik usług obowiązywał do dnia 31 grudnia 2012 r., bowiem od 1 stycznia 2013 r. Spółka wprowadziła nowy cennik usług. W nowo opracowanym cenniku usług Spółka nie przewiduje opłaty za montaż wodomierza na wybudowanym i odebranym przyłączy wodociągowym i uruchomienie przyłącza wraz z plombowaniem wodomierza, będącej odpowiednikiem pkt I.3 poprzednio obowiązującego cennika. W cenniku usług Spółki obowiązującym od dnia 1 stycznia 2013 r. pozostaje

natomiast opłata za *montaż węzła wodomierzowego na konsoli (cena nie obejmuje wodomierza głównego) dla wodomierza o średnicy: a) DN 20 – (...) b) DN 25 – (...) c) DN 32 – (...), d) DN 40 – (...)*, będąca odpowiednikiem pkt I.4 poprzednio obowiązującego cennika.

Na gruncie przedstawionych powyżej przepisów u.z.z.w., *realizację budowy przyłączy do sieci oraz studni wodomierzowej, pomieszczenia przewidzianego do lokalizacji wodomierza głównego i urządzenia pomiarowego zapewnia na własny koszt osoba ubiegająca się o przyłączenie nieruchomości do sieci, natomiast koszty nabycia, zainstalowania i utrzymania wodomierza głównego ponosi przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne (art. 15 ust. 2 u.z.z.w.)*. Przygotowanie węzła wodomierzowego poprzez montaż konsoli pod wodomierz, zdaniem Prezesa UOKiK, nie stanowi prac związanych z budową przyłącza wodociągowego i tym samym nie może być podstawą przerwania na przyszłego odbiorcę usług kosztów, które zgodnie z wolą ustawodawcy powinny obciążać przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne.

W toku postępowania Spółka przekazała również przykładowe warunki przyłączenia do sieci wodociągowej wydane przez Spółkę w kwietniu 2013 r. Z ww. dokumentu wynika, iż, aby przyłączyć nieruchomość do sieci wodociągowej, należy: *uzyskać prawo dysponowania terenem na cele budowy. W przypadku usytuowania przewodu wodociągowego na terenie nie będącym własnością inwestora:*

a) w pasie drogi, uzyskać zgodę od zarządcy drogi na umieszczenie urządzenia nie związanego z funkcjonowaniem drogi

b) w przypadku usytuowania przewodu wodociągowego na terenie prywatnym nie będącym własnością inwestora, należy uzyskać zgodę w formie aktu notarialnego na służebność gruntu o szerokości 1,0 m wzdłuż przewodu na rzecz inwestora. Służebność zostaje ograniczona do przeprowadzenia i wybudowania przyłącza z prawem dostępu do przyłącza dla inwestora w celu wykonania prac związanych z eksploatacją i konserwacją.

W przypadku, gdy przyłączy zaprojektowane jest w pasie drogowym należy uzyskać zgodę na jego zajęcie. Naprawa szkód wyrządzonych w nawierzchni ulicznej wskutek wykonania robót dokona na koszt własny inwestor.

Analogiczne warunki Spółka wydaje w przypadku przyłączenia do sieci kanalizacyjnej. Spółka przekazała bowiem przykładowe warunki przyłączenia do sieci kanalizacyjnej wydane przez nią w listopadzie 2012 r. Z ww. dokumentu wynika, iż, aby przyłączyć nieruchomość do sieci kanalizacyjnej, należy: *uzyskać prawo dysponowania*

terenem na cele budowy. W przypadku usytuowania przyłącza kanalizacyjnego na terenie nie będącym własnością inwestora:

a) w pasie drogi, uzyskać zgodę od zarządcy drogi na umieszczenie urządzenia nie związanego z funkcjonowaniem drogi

b) w przypadku usytuowania przewodu na terenie prywatnym nie będącym własnością inwestora, należy uzyskać zgodę w formie aktu notarialnego na służebność gruntu o szerokości 1,0 m wzdłuż przewodu na rzecz inwestora. Służebność zostaje ograniczona do przeprowadzenia i wybudowania przyłącza z prawem dostępu do przyłącza dla inwestora w celu wykonania prac związanych z eksploatacją i konserwacją.

W przypadku, gdy przyłączy zaprojektowane jest w pasie drogowym należy uzyskać zgodę na jego zajęcie. Naprawa szkód wyrządzonych w nawierzchni ulicznej wskutek wykonania robót dokona na koszt własny inwestor.

Wykazując uciążliwość warunku przyłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w postaci konieczności uzyskania przez przyszłego odbiorcę zgody zarządcy drogi na umieszczenie urządzenia niezwiązanego z funkcjonowaniem drogi oraz zgody na zajęcie pasa drogi, należy wskazać ponownie na przepis art. 15 ust. 2 u.z.z.w., który stanowi, że *realizację budowy przyłączy do sieci oraz studni wodomierzowej, pomieszczenia przewidzianego do lokalizacji wodomierza głównego i urządzenia pomiarowego zapewnia na własny koszt osoba ubiegająca się o przyłączenie nieruchomości do sieci.* Tak więc ustawa nakłada na odbiorcę jedynie warunek budowy przyłącza, a nie sieci, czy też uzyskania zgody na przebieg sieci przez pas drogi. Zatem warunek nakładany przez Spółkę w omawianym zakresie jest szerszy, niż wynika z przepisów, i przez to może być uciążliwy dla przyszłego odbiorcy.

Z kolei w przypadku usytuowania przewodu na terenie prywatnym niebędącym własnością inwestora, Spółka zobowiązuje przyszłego odbiorcę usług do uzyskania zgody w formie aktu notarialnego na służebność gruntu o szerokości 1,0 m wzdłuż przewodu na rzecz inwestora. W tym miejscu wskazać należy na przepisy art. 305¹–305⁴ kodeksu cywilnego, które regulują tzw. służebność przesyłu. Przepisy te zostały wprowadzone w celu unormowania stosunków prawnych dotyczących urządzeń przesyłowych między przedsiębiorcami przesyłowymi i właścicielami nieruchomości, na których takie urządzenia się znajdują oraz ułatwienia dalszych inwestycji w sieci przesyłowe, gdyż służebność taka może być ustanowiona także w odniesieniu do urządzeń dopiero planowanych. Tak więc

zgodnie z ww. przepisami to przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne (w analizowanej sprawie EKO-RASZYN), a nie przyszły odbiorca, ma uregulować stosunki z właścicielami nieruchomości, na których urządzenia przesyłowe się znajdują. Służebność przesyłu określa zakres, w jakim przedsiębiorca przesyłowy może korzystać z cudzej nieruchomości, na której znajdują się (lub mają się znajdować) jego urządzenia przesyłowe. Źródłem służebności przesyłu powinna być umowa zawarta w formie aktu notarialnego między przedsiębiorcą przesyłowym i właścicielem gruntu, na którym są lub mają zostać zainstalowane urządzenia przesyłowe.

W przedmiotowej sprawie EKO-RASZYN przerzuca na przyszłych odbiorców usług obowiązek uzyskania zgody na służebność gruntu w przypadku usytuowania fragmentu sieci na terenie prywatnym niebędącym własnością osoby ubiegającej się o przyłączenie do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej. Tymczasem przewód wodociągowy i kanalizacyjny leżący poza granicą nieruchomości przyłączanej stanowi odcinek sieci wodociągowej i kanalizacyjnej i podlega regulacjom art. 305¹–305⁴ kodeksu cywilnego dotyczącym służebności przesyłu. Zatem – w ocenie Prezesa UOKiK – również warunek uzyskania przez przyszłego odbiorcę usług zgody na służebność gruntu może być warunkiem uciążliwym, ponieważ jest szerszy, niż przewidują to przepisy prawa.

Wszystkie omówione powyżej warunki przyłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej stosowane przez EKO-RASZYN mogą, zdaniem Prezesa Urzędu, przynosić Spółce nieuzasadnione korzyści, bowiem przerzucają na przyszłych odbiorców usług Spółki obowiązki, które zgodnie z przepisami prawa obciążają przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne. W tym kontekście nieuzasadnione korzyści pojawiają się po stronie Spółki po spełnieniu przez inwestora (przyszłego odbiorcę usług Spółki) warunków przyłączenia jednostronnie ustalanych przez Spółkę. Osiągane przez przedsiębiorcę stosującego praktykę ograniczającą konkurencję nieuzasadnione korzyści są bowiem odpowiednikiem uciążliwych warunków narzucanych kontrahentowi przez dominanta.

W szczególności wskazać należy, że poprzez zobowiązanie przyszłych odbiorców usług do wykonania fragmentu sieci wodociągowej i kanalizacyjnej od granicy nieruchomości odbiorcy do miejsca włączenia EKO-RASZYN zapewnia sobie budowę fragmentu sieci na koszt przyszłych odbiorców, którą – w braku tego zobowiązania – Spółka zmuszona byłaby samodzielnie finansować. Podobnie, jeśli chodzi o zobowiązanie odbiorców usług Spółki do przygotowania węzła wodomierzowego poprzez montaż konsoli pod wodomierz EKO-RASZYN przerzuca na przyszłego odbiorcę usług koszty, które zgodnie z wolą ustawodawcy

powinny obciążać przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne. Również w odniesieniu do warunków dotyczących uzyskania stosownych pozwoleń przez odbiorcę usług w przypadku usytuowania przewodu wodociągowego lub kanalizacyjnego w pasie drogi lub na terenie prywatnym nieuzasadniona korzyść Spółki może polegać na zwolnieniu się z obowiązku samodzielnego ubiegania się o zgodę na zajęcie pasa drogi, na umieszczenie urządzenia w pasie drogi lub na ustanowienie służebności gruntowej. Tym samym, w ocenie Prezesa Urzędu, warunki przyłączenia do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej stosowane przez EKO-RASZYN będące przedmiotem niniejszego postępowania mogą przynosić Spółce nieuzasadnione korzyści.

W świetle wszystkich przedstawionych powyżej okoliczności uznać należy, iż w niniejszej sprawie uprawdopodobniono nadużywanie przez Gminne Przedsiębiorstwo Komunalne EKO-RASZYN pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków obejmującym obszar gminy Raszyn poprzez narzucanie przyszłym odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących ww. przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej, w świetle których przyszli odbiorcy usług są zobowiązani do wykonania na własny koszt części robót niestanowiących – co do zakresu – prac związanych z budową przyłącza, o którym mowa w art. 2 pkt 5 i 6 oraz art. 15 ust. 2 u.z.z.w., tj.:

- wykonania fragmentu sieci wodociągowej lub fragmentu sieci kanalizacyjnej od granicy nieruchomości odbiorcy do miejsca włączenia;
- przygotowania węzła wodomierzowego poprzez montaż konsoli pod wodomierz;
- uzyskania, w przypadku usytuowania przewodu wodociągowego lub przewodu kanalizacyjnego w pasie drogi, zgody od zarządcy drogi na umieszczenie urządzenia niezwiązanego z funkcjonowaniem drogi;
- uzyskania, w przypadku usytuowania przyłącza wodociągowego lub przyłącza kanalizacyjnego w pasie drogi, zgody na jego zajęcie;
- uzyskania, w przypadku usytuowania przewodu wodociągowego lub przewodu kanalizacyjnego na terenie prywatnym niebędącym własnością inwestora, zgody w formie aktu notarialnego na służebność gruntu o szerokości 1m wzdłuż przewodu na rzecz inwestora.

Ad II. Zobowiązanie Spółki do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia zarzucanych jej naruszeniom

W piśmie z dnia 16 czerwca 2014 r. złożonym w toku niniejszego postępowania EKO-RASZYN zobowiązała się odstąpić od narzucania odbiorcom usług ww. uciążliwych i przynoszących Spółce nieuzasadnione korzyści warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej. Spółka przekazała do UOKiK projekt nowo opracowanego formularza warunków przyłączenia do sieci wodociągowo/kanalizacyjnej oraz nowo opracowany cennik usług. W ocenie Prezesa UOKiK przedstawiony przez EKO-RASZYN nowo opracowany formularz warunków przyłączenia do sieci wodociągowo/kanalizacyjnej oraz nowo opracowany cennik usług został zmodyfikowany w ten sposób, że nie zawiera już naruszeń zarzucanych Spółce w niniejszym postępowaniu. Z przekazanych dokumentów wynika, iż EKO-RASZYN odstąpiła od nakładania na przyszłych odbiorców usług ww. uciążliwych i przynoszących Spółce nieuzasadnione korzyści warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej.

Z uwagi na powyższe, w ocenie Prezesa Urzędu należy uznać, że przyjęte przez Spółkę rozwiązania są równoznaczne z podjęciem działań zmierzających do zapobieżenia uprawdopodobnionym w toku niniejszego postępowania naruszeniom art. 9 uokik. Z tego też względu istnieje możliwość skorzystania z instrumentu prawnego przewidzianego art. 12 ust. 1 uokik.

Stosownie zaś do przepisu art. 12 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów „w decyzji (...) Prezes Urzędu może określić termin wykonania zobowiązań”. Mając powyższe na uwadze, Prezes Urzędu zobowiązał Spółkę do wykonania złożonego przez nią zobowiązania w terminie 1 miesiąca od dnia uprawomocnienia się decyzji. Wyznaczając powyższy termin Prezes Urzędu uwzględnił propozycję Spółki (wykonanie zobowiązania terminie 1 miesiąca od dnia uprawomocnienia się decyzji Prezesa UOKiK), biorąc pod uwagę możliwość przeprowadzenia przez EKO-RASZYN czynności, do których została zobowiązana. W ocenie Prezesa Urzędu, wyznaczony termin jest wystarczający do wykonania nałożonego na Spółkę zobowiązania i zgodny z wnioskiem Spółki.

Stąd też należało orzec jak w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

Ad III. Zobowiązanie do złożenia sprawozdania o stopniu realizacji zobowiązania

Stosownie do art. 12 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w *decyzji (...) Prezes Urzędu nakłada na przedsiębiorcę obowiązek składania w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązań.*

Zgodnie z powołanym przepisem Spółka została zobowiązana do przekazania w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji informacji o stopniu realizacji zobowiązania nałożonego w punkcie I sentencji decyzji poprzez przekazanie nowo opracowanego cennika wprowadzonego do obrotu wraz z kopiami 5 wydanych w tym okresie warunków technicznych przyłączenia nieruchomości do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Stąd należało orzec jak w punkcie II sentencji niniejszej decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od daty jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Warszawie.

Dyrektor
Delegatury UOKiK w Warszawie
Dorota Grudzień-Barbachowska
/podpis/

Otrzymuje: